

Byggebransjens uropatrolje kjemper for en seriøs byggebransje, med like konkurransevilkår

Bak uropatroljen står en samlet byggebransje i Trøndelag

Vi ønsker å påvirke kunder til å ta samfunnsansvar gjennom sine innkjøp

Innholdsfortegnelse

Strategiplanen	3
Innledning	4
Kriminalitetstyper.....	5
Tall fra 2022	6-7
Private byggherrer	8
HMS	9
Offentlige innkjøp	10
4G/5G	11
Eksempler fra media	12
Styringsgruppen og valgkomiteen	13
Våre støttespillere og sponsorer	15-16

MN24.NO

(+) Kontoret var tømt da firmaet gikk konkurs. Fellesskapet taper hundretusener: - Veldig surt - mn24.no

Strategiplan

«Vårt hovedmål er å bekjempe arbeidskriminalitet og å jobbe for en seriøs byggebransje med like konkurransevilkår» het det i dokumentet som styringsgruppen tidlig fikk på plass.

Satsingsområder:

1. Avdekke og synliggjøre omfang

Eksempel: -Løpende oppfølging av tips og henvendelser

2. Forebyggende arbeid

Eksempel: -Påvirke kjøper/oppdragsgiver, privat og offentlig, påvirkning av politikere

3. Langsiktige mål

Eksempel:

-Fremstå som en seriøs samarbeidspartner for offentlige kontrollmyndigheter.

-Hovedregelen bør være at bedrifter som tar rekrutteringsansvar skal prioriteres ved offentlige anskaffelser

Bruker tilretteleggere og stråmenn for å kapre offentlige kontrakter

TEMAER: Arbeidslivskriminalitet Kontrakt Leverandører Rapport Regelbrudd
Undersøkelse Useriøse Aktører

Stråpersoner brukes for å skjule en reell rollehaver. Omfanget av bruken av stråpersoner finnes det lite informasjon om, og krever inngående undersøkelser. Virksomheter som skulle vært vurdert for avvisning, kan urettmessig vinne anbud ved at reell rollehaver ikke er kjent for oppdragsgiver, konstateres det i en fersk rapport fra Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningssenter (NTAES). Bildet er fra åpningen av NTAES-senteret tilbake i 2016.

INNLEGG AV: LENNART HOVLAND 21. JULI 2022

Innledning

Byggebransjen omtales ofte som en verstingbransje når det kommer til kriminalitet og useriøse aktører.

Men faktum er at de fleste aktørene i bygg- og anleggsbransjen i Trøndelag er dønn seriøse og følger krav og regelverk.

Dette er et poeng som ikke kan poengteres ofte nok.

Vårt fokus er å sette søkelyset på de bedriftene som velger å ikke forholde seg til det samme regelverket som disse seriøse aktørene velger å følge.

Dette er konkurransevridende aktivitet som skal bekjempes med alle mulige virkemidler.

Det har blitt drevet et formidabelt opplysningsarbeid de siste årene, så kunder og oppdragsgivere kan ikke lenger spille på uvitenhet.

Siden vi startet Byggebransjens uropatrolje i Trondheim i 2014/2015 har vi nå fått hele Trøndelag som nedslagsfelt, med de fleste relevante trønderske organisasjoner med oss på eiersiden.

Dette gir oss mange øyne i felten, noe som er vår viktigste ressurs; Ansatte eller bedriftsledere som sier fra til oss når noe skurrer.

Byggebransjens uropatrolje er ett av sju «to-part»-prosjekter i Norge som skal forebygge arbeidslivkriminalitet og sikre like konkurransevilkår i bygg- og anleggsbransjen.

Fair Play-prosjektene er samlet i et teknisk samarbeid under paraplyen Fair Play Bygg Norge (FPBN).

Hver region driver selvstendig, med søkelys på regionale utfordringer og tiltak.

For å kunne jobbe kunnskapsbasert, har FPBN utviklet et digitalt verktøy (FPI) sammen med IT-selskapet F24 Nordics.

Uropatroljen er en av to utviklere og administratorer av dette systemet, som ligger til grunn for analysene i denne rapporten.

FPBN har fått oppmerksomhet av media og av politikere.

I statsbudsjettet ble Fair Play Bygg Norge tildelt to millioner kroner i statsstøtte for 2023.

Samme støtte bevilges også for 2024 og 2025.

Denne støtten er en anerkjennelse av det forebyggende arbeidet som altså begynte i Trondheim i 2014.

Nye bransjeanalyser peker på at det kan bli utfordrende for bygg- og anleggsbransjen i 2023.

I nedgangstider vil seriøse aktører bli ekstra utfordret av de billigste aktørene, som underbetaler arbeidere og sparer utgifter på sikkerhet.

Dette vil bli utfordrende for bransjen, våre fagarbeidere og lærlinger.

Kriminalitetstyper

Byggebransjens uropatrolje sendte i fjor 242 varsler til ulike offentlige etater og byggherrer.

En del ting går igjen:

– Vi varslet om mulig brudd på loven om lønnsstyveri hele 68 ganger i 2022.

Loven åpner for bøter eller fengselsstraff av arbeidsgivere som ikke betaler ut lønn, overtid eller feriepenger.

– Mistanke om konkursskriminalitet fant vi i et femtital saker, mens vi 20 ganger avdekket bedrifter i byggebransjen med kjøretøy på veien uten gyldig forsikring.

I 80 av tipsene fra 2022 har HMS-avvik vært en vesentlig faktor.

– Alt for ofte er det utenlandske arbeidere som utsettes for livsfare.

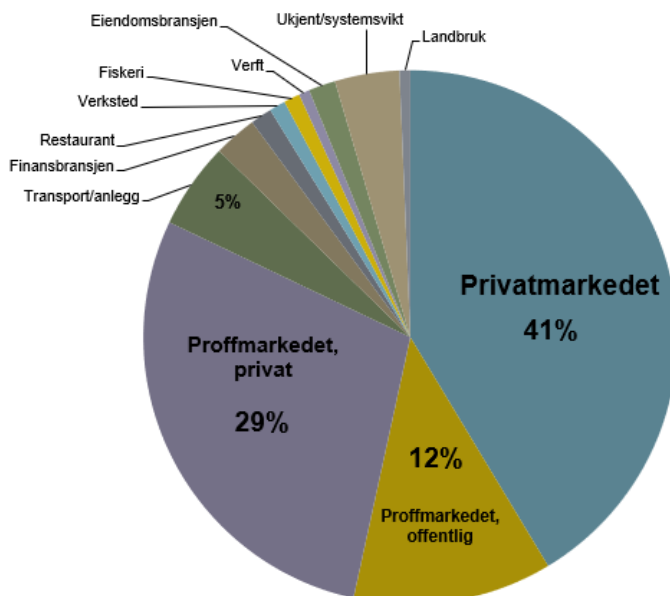
En del mottatte tips går på ulovligheter i andre bransjer.

– Spesielt for 2022 har vært økningen i tips fra transport- og anleggsbransjen, som til slutt utgjorde 5% av tipsmengden vår.

70% av våre tips omhandler privatmarkedet, der privatpersoner eller private utbyggere står som byggherrer.

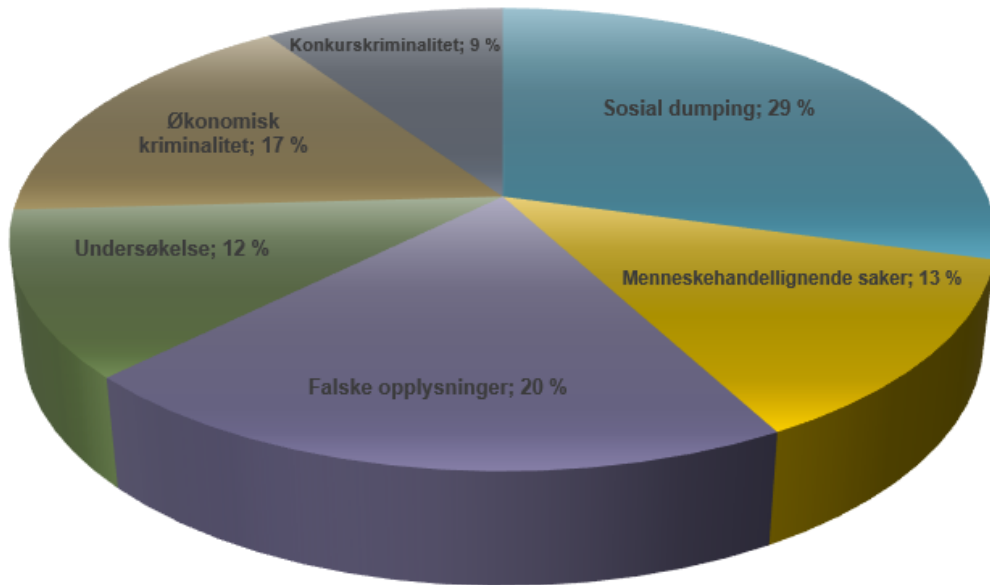
24 tips med mistanke om ulovlig elektrikerarbeid ble sendt til lokale el-tilsyn (DLE) i fjor, mens vi sendte varsel til NAV Kontroll i ni tilfeller.

Saker fordelt på bransjer 2022

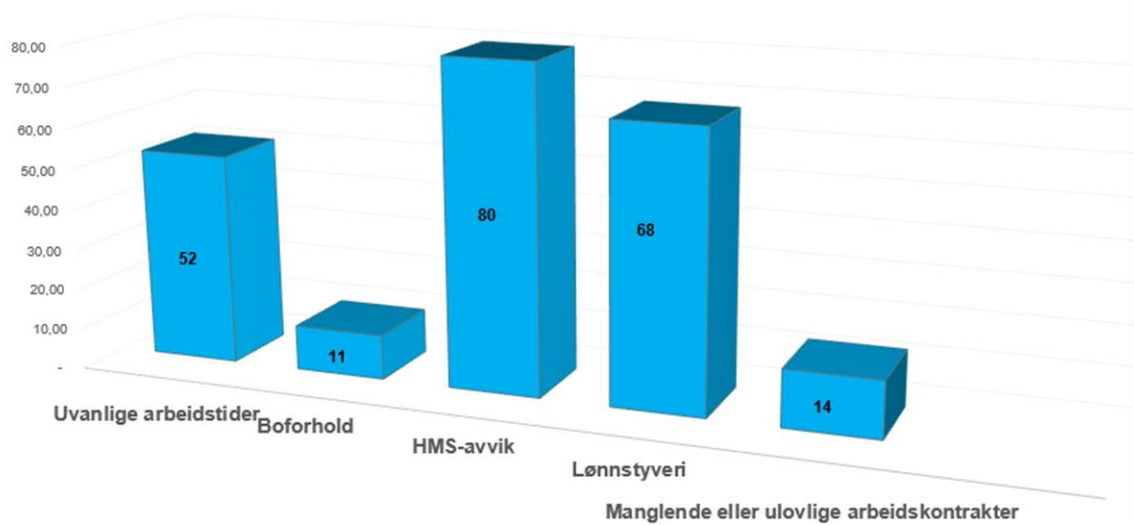

Tall fra 2022

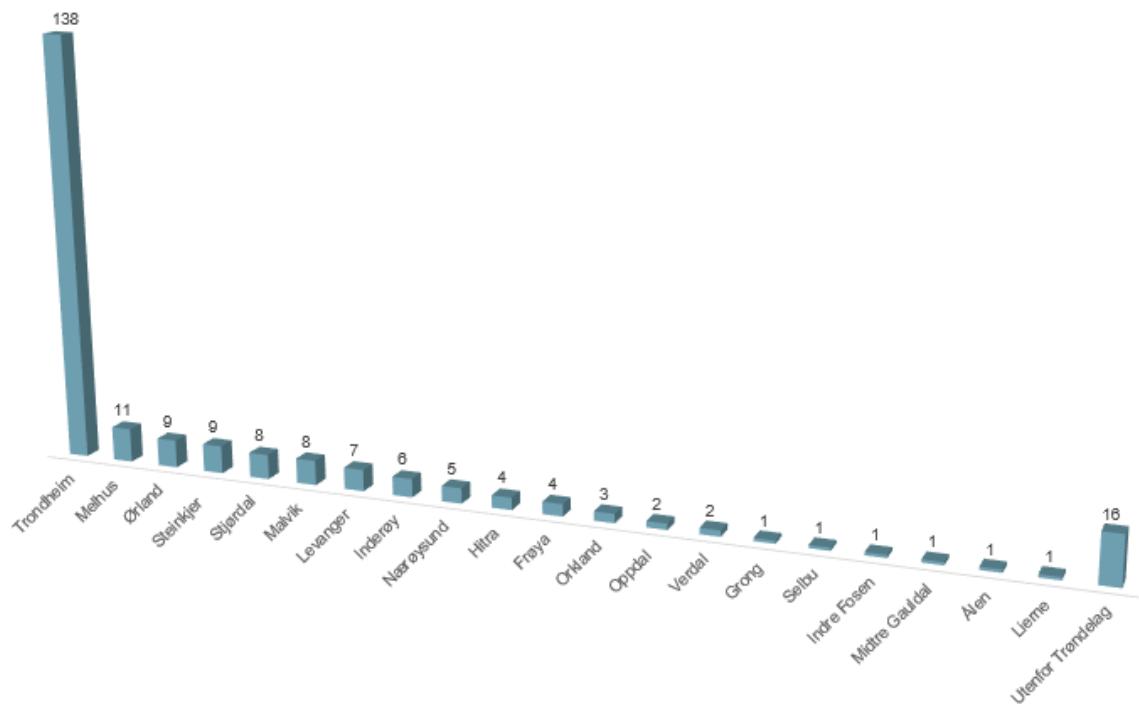

INNHOOLD I SAKER OM SOSIAL DUMPING, 2022

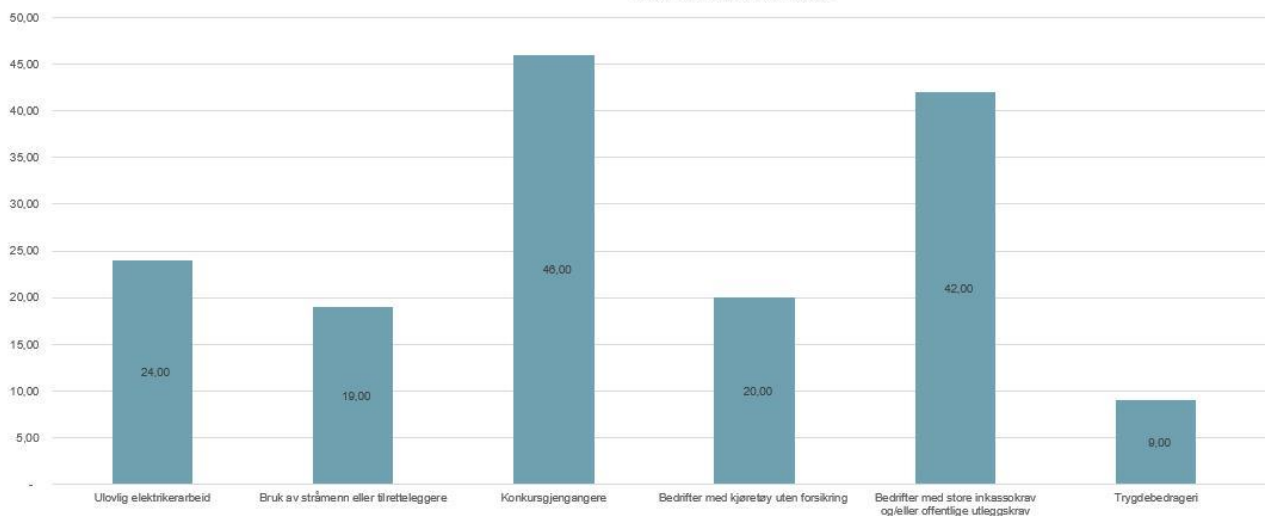
Saker sortert på kommuner

Den geografiske fordelingen viser at de fleste tipsene (138) gjelder prosjekter i Trondheim Kommune. Antall saker knyttet til trønderske kommuner utenfor Trondheim er 84, noe som nok er en naturlig fordeling basert på aktivitetsnivået i den Trøndelag.

Av statistikken ser man at vi også har jobbet med 16 saker som ikke gjelder Trøndelag. Vi mottar jevnlig tips som gjelder byggeprosjekter eller aktører utenfor eget område. Vi videreformidler alltid slike tips til riktig etat i det aktuelle distriktet, eller kobler på aktuelt Fair Play-prosjekt.

Noen tall fra saker i 2022

Private byggherrer

Vi stilte i 2022 spørsmål rundt hvilke rutiner McDonald's har når de bygger om eller rehabiliterer restaurantlokaler i Norge. Hvorfor blir det ikke benyttet lokale bedrifter med fokus på lærlinger og fagkompetanse når McDonalds gjennomfører slike prosjekter?

Lokale håndverksbedrifter fikk tilbakemelding om at de ikke nådde opp i konkurransen fordi de lå for høyt i pris.

McDonalds påstår at de måtte velge disse bedriftene fra østlandet fordi oppdraget var komplisert og krevde erfaring.

Det som er komplisert her er å klare å tjene penger når prisene er presset langt under det som er mulig med tarifflønn og andre viktige rettigheter i arbeidslivet.

Spesielt vanskelig blir det når forventningen om framdrift krever jobb nærmest døgnet rundt.

Dessverre så sliter flere og flere (både privatkunder, offentlige og næringskunder) med å akseptere hva en håndverker nødvendigvis må koste pr. time dersom det skal betales tarifflønn, skatter, avgifter, pensjon osv.

Regnestykket er ikke vanskelig, men svaret er tungt å forholde seg til for mange.

HMS

Til tross for holdningskampanjer, millionsatsinger og samarbeid mellom etater faller arbeidsfolk ned fra stillaser like ofte som før.

Også i 2022 mottok Arbeidstilsynet mange tips fra oss, der gjengangeren er farefullt arbeid i høyden.

Arbeidstilsynet er et av de viktigste verktøyene vi har for å slå ned på sosial dumping og useriøsitet. Innsyn i tilsynsrapporter på prosjekt vi har tipset om viser at det ofte reageres med overtredelsesgebyr og tvangsmulkt på de forholdene som avdekkes.

Men når døds- og ulykkesstatistikken ikke viser særlig bedring er det mye som tyder på at man overfor enkelte aktører må klemme til enda hardere.

I det årlige tildelingsbrevet for 2023 fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet bes det om at Arbeidstilsynet i enda større grad gir overtredelsesgebyr og politianmelder.

Her følger det også med 25 millioner til økt kapasitet, tilsyn og kontroll.

Dette er bra, men det er grunn til å frykte at politiet ikke er i stand til å håndtere et økt antall anmeldelser på slike saker. I 2022 ble i hvert fall alt for mange av dem henlagt.

Offentlige innkjøp

Deloitte.

Evaluering av hvordan offentlige innkjøp bidrar til å fremme seriøsitet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Nærings- og
fiskeridepartementet

Juni 2022

Deloitte har på oppdrag fra regjeringen evaluert hvordan offentlige innkjøp bidrar til å fremme seriøsitet.

Dette handler om at det offentlige, som en stor innkjøper, stiller krav til sine leverandører for å sørge for gode lønns- og arbeidsvilkår for sine ansatte og at de ikke bryter lover og regler.

Deloitte's evaluering viser at det er store forskjeller mellom offentlige innkjøpere når det gjelder hvor langt de har kommet med å profesjonalisere sitt innkjøpsarbeid:

«Et tydelig funn i evalueringen er at offentlige oppdragsgivere i større grad enn før stiller strengere seriøsitetskrav i sine anskaffelser, men uten at disse nødvendigvis er tilpasset realiteten i virksomheten eller i bransjen som skal levere oppdraget, og uten at kravene faktisk følges opp etter at kontrakten er inngått.»

«Det er et betydelig behov for å styrke arbeidet med kontraktsoppfølging av seriøsitetskrav i offentlig sektor»

4G/5G

Vi har i flere år satt søkelyset på utenlandske 5G-montører på oppdrag i Norge. Det er ikke lenge siden det ble avslørt sosial dumping hos en av disse leverandørene.

I en reportasje i MN24 høsten 2022 ble det stilt spørsmål rundt det sikkerhetsmessige aspektet.

"It-eksperter MN24 har snakket med, sier montører med tilgang til basestasjoner og en ressurssterk hjelper i ryggen, kan innhente sensitive opplysninger. Deriblant metadata som når og hvor en bestemt telefon blir brukt."

"I tillegg antas montører å kunne legge til rette for sabotasje. Flere basestasjoner kan i teorien slås av eller overbelastes på et kritisk tidspunkt."

"Telia hevder de har full kontroll over all trafikkdata i sitt nettverk, og at ureglementert arbeid på basestasjoner vil bli oppdaget."

Her har man over flere år bygd ned nasjonal kompetanse på kritisk infrastruktur ved å lene seg på utenlandske underleverandører.

**Firma fra russiskvennlig land
bygger Norges nye mobilnett**

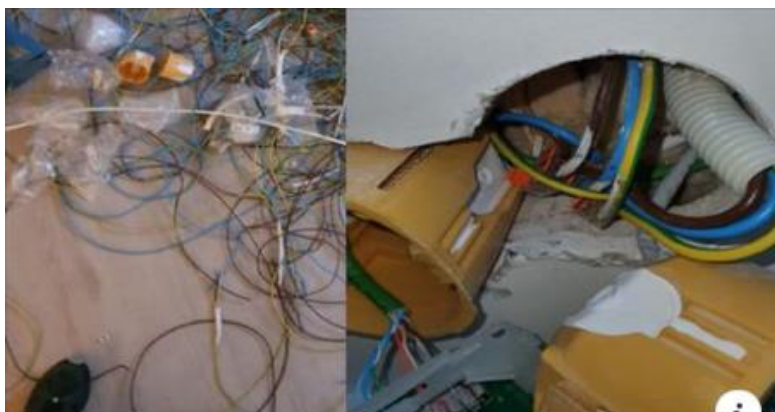

Eksempler fra media i året som gikk

MN24.NO

(+) Kontoret var tømt da firmaet gikk konkurs. Fellesskapet taper hundretusener: - Veldig surt - mn24.no

T-A.NO

(+) Oppdaget et virvar av rør, ledninger og tvilsomme koblinger – nå kan tidligere huseier få regning på inntil e...

BYGG.NO

(+) Uropatrolje samarbeider med bank: – Kan luke ut bakmenn som driver kriminell virksomhet

Eierorganisasjonene

Byggebransjens uropatrolje er et to-partssamarbeid mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i den trønderske byggebransjen.

Arbeidsgiversiden

- Håndverkerforeningen i Trondheim
- Rørentreprenørene Norge-Trøndelag
- Trondhjems Byggmesterlaug
- Trondheim Malermesterlaug
- Trondheim kobber- og blikkenslagerlaug
- Takforum
- NELFO Trøndelag
- Nord-Trøndelag Murmesterforening
- EBA Trøndelag
- Nord-Trøndelag Maler og Byggtapetsererlaug

Arbeidstakersiden

- Fellesforbundet, avd 765; Tømmer, tak og mur.
- Fellesforbundet, avd 768; betong, stillas, blikk, vent., anleggsgartner og asfalt
- Fellesforbundet, avd 764; Malernes forening (maler og glassfagene)
- Fellesforbundet, avd 762 Rørleggernes forening
- Fellesforbundet Avdeling 12
- Fellesforbundet Avdeling 28
- Elektroarbeidernes fagforening Trøndelag
- Heismontørens Fagforening
- Fellesforbundet Avdeling 108
- Fellesforbundet Avdeling 146

Styringsgruppen og valgkomiteen

Styringsgruppen, som velges av eierorganisasjonene på årsmøtet, består av følgende:

- Roy Skorstad, Styreleder, representerer Trondhjems Byggmesterlaug
- Terje Eriksen, Nestleder, representerer Fellesforbundets avdeling 768
- Andre Bakeng, Styremedlem, representerer Nelfo Trøndelag
- Knut Inge Opheim, Styremedlem, representerer Fellesforbundets avdeling 765
- Jan Rune Brovold, Styremedlem, representerer Fellesforbundets avdeling 764
- Eystein Garberg, Styremedlem, representerer Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag
- Audun Otterstad, Styremedlem, representerer EBA Trøndelag
- Ranka Kvarving, Styremedlem, representerer Håndverkerforeningen i Trondheim
- Ørjan Antonsen, Varamedlem, representerer Fellesforbundets avdeling 762
- Kim Espen Johansen, Varamedlem, representerer Trondheim Kobber- og Blikkenslagerlaug

Valgkomiteen består av disse tre:

- Lisbeth K Schjelde fra Trondheim Kobber- og Blikkenslagerlaug
- Torbjørn Graneggen fra Fellesforbundets avdeling 765
- Robert Nilsen fra Håndverkerforeningen i Trondheim

Økonomiske støttespillere

Ønsker du å bidra til en seriøs byggebransje med like konkurransevilkår kan du støtte Byggebransjens uropatrolje økonomisk. Ta kontakt dersom du ønsker å bidra!

Her er våre støttespillere i pr. i dag:

Tømrerfaget	Malerfaget	Heis- og elektrofagene
Braa & Sørvag Bygg AS	Malermester Blakstad AS	Berg & Wigum AS
Tradisjonsbygg Trondheim AS	MTG A/S	PK Service AS
Byggmester Geir O. Furunes AS	Sverresborg AS	Vintervoll AS
Byggmester Hofstad AS	B Bersvendsen AS	Totaltek Trøndelag AS
Fredheim & Paulsby Bygg AS	Rosenborg Malerteam AS	
Midt-Bygg AS	AS Malerkompaniet	Fremstad & Rokseth AS
		Elektro Team AS
Basis bygg AS	Malermester Talseth & Husby AS	Elektrikerservice AS
Byggmester Riiber AS	Malermester Sture Brækstad	El-focus AS
Byggmester Knudsen AS	Utgaard AS	Jølle & Kristensen AS
Møllenberg Byggmesterforretning AS	Lorvik og Skjørholm Malerservice AS	Elteam AS
Hagenbygg as	Osvald Gjetø AS	Gerhardsen Elektro AS
Byggmester Hans Helseth AS	Bergmyrs Malerservice AS	Carleif Elektro AS
Byggmester Indergård og Nypan AS	Malermester Roald Hepsø AS	Elkul elektro AS
Byggmester Steinar Halvorsen AS	Kjell Arne Kjeldsberg AS	Delta Elektro AS
Trebetong Entreprenør AS	Jakob Opdal AS	Aalmo AS
Byggmester Johan Lundbo AS	Brøttemsmo & Lervik AS	Elpartner AS
Byggmester Bugge as	Malermester Frode Berge AS	
Sand Bygg AS	Malertjenester AS	O. Løkken AS
Byggmester Herman Frost AS	Malermester Bjørås AS	OneCo Elektro AS avd. Trondheim
Gunnar Norheim AS	Malermester Evensen og Meland AS	Bravida Norge AS Avd. Trondheim Elektro
Havbygg.no AS	Sandvold Malerservice AS	Buvik Elektro AS
Din Vaktmester AS	Maler Dahl AS	El og IT Forbundet Trøndelag
Byggmestrene Bergmann og Bjørgan AS	Malermester Kurt I Hermstad AS	Bravida Montørklubb Trondheim
Fagsnekkeren Robert Hilstad AS	Malermester Morten Hvidsten AS	
The Pro Bygg AS	Enes og Olsen Malerforretning AS	
Isobygg Midt-Norge AS		
Bolig- og Næringsbygg as Mesterhus Hemne		
Varig Byggmester AS		
Varmbobygg AS		
Byggmester Kvannli AS		

Økonomiske støttespillere

Murerfaget	Rørleggerfaget	Blikk- tak og ventilasjonsfag
Bugge AS	GK Rør AS Trøndelag	ARW Entreprenør AS
Johannessen & Hagen AS	K. Lund AS	TFS Entreprenør AS
Murtec AS	Rørfunn AS	Blikkenslagermester Brækstad AS
Trondheim Mur og Flis AS	Rørlegger 1 AS	RD Blikk AS
Murmestrene Kammen & Sneve AS	Værnes AS	
Trondheim Murservice AS	Bravida Norge AS avd. Trondheim VVS	
	Hofstad VVS AS	
	Bartnes AS	

Stillasfaget	Andre
Aluhak Stillas Trondheim AS	Jon Arne Langørgeren AS

Sponsorer

